

DELAVEC- DELAVCU!

Glasilo delovne skupnosti
podjetja TERMIT domžale

ŠTEVILKA 42 – AVGUST 1981

DELAVEC - DELAVCU

Glasilo kolektiva

"TERMIT" Domžale

Ureja uredniški odbor

Sedušak Boris - urednik

Habjan Marija

Janežič ing. Peter

Lavrač Joži

Urbanija Anton

Zupanc Olga

Organizacijski odbor

Sedušak Boris

Habjan Marija

Zupanc Olga

Po mnenju Izvršnega sveta SRS, sekretariata za informacije št. 421-1/72 je glasilo oproščeno prometnega davka.

Otvoritev

novе separacije

Zadnjo soboto v mesecu maju smo se zbrali vsi delavci "Termita" na svečani otvoritvi novih proizvodnih kapacitet v našem TOZD "Peskokopi" v Drtiji. Otvoritvi so prisostvovali tudi predstavniki delovnih organizacij železarsko-livarske in gradbene industrije, ki so združevali delo in sredstva za izgradnjo novih postrojenj, predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Domžale, predstavniki moravške in okrajnih krajevnih skupnosti, delovni ljudje in občani iz Moravč in Domžal. Za prijetno razpoloženje je poskrbela pihalna godba in dekliški pevski zbor iz Moravč.

Uvodni govor je imel direktor delovne organizacije tov. Otrin Janez, ki je na kratko orisal začetke eksploatacije kremenčevih peskov takoj po drugi svetovni vojni, ko je bilo še vse delo ročno in današnje poslovanje z najmodernejšo mehanizacijo. Z razvojem železarsko livarske in gradbene industrije se je močno povečala tudi poraba kremenčevih peskov, kakor tudi zahteve po boljši kvaliteti in višji predelavi peskov. Vse to je narekovalo naši delovni organizaciji nalogo po razširitvi in posodobitvi proizvodnje, ker s starim in dotrajanim postrojenjem nismo mogli več povečati kapacitet. O povečanju kapacitet in modernizaciji smo razmišljali in pripravljali načrte že celih lo let, vendar zaradi razno raznih težav ni prišlo prej do realizacije. Končno smo si v letu 1979 pridobili zaupanje preko 40 delovnih organizacij, uporabnikov naših peskov, ki so podpisali samoupravni sporazum o združevanju sredstev za našo investicijsko izgradnjo. Tako smo spomladi leta 1979 že začeli z gradbenimi deli in do danes uspeli zaključiti prvo fazo celotne izgradnje, ki zajema pralnico, separacijo, sušilnico in čistilne naprave za odpadno vodo, torej povečanje kapacitet in boljša kvaliteta mokrih in suhih livarskih peskov. Druga faza, ki je v teku pa bo zajemala višjo predelavo peskov, to je postrojenje za oplasčene peske, halo za ognjeodporne mase in malte ter filtracijo.

Celotna izgradnja pomeni novo obdobje v proizvodnji in poslovanju naše delovne organizacije, saj smo izgradili močno surovinsko bazo za nemoteno delo in poslovanje naše težke železarsko livarske in gradbene industrije. Hkrati je to tudi pomemben prispevek našega kolektiva k stabilizaciji gospodarstva.

Slavnostni govornik je bil tov. Herman Breznik, predsednik izvršnega sveta občine Domžale, ki je poudaril, da poteka otvoritev ravno v času praznovanja občinskega praznika občine Domžale in da je "Termit" prispeval pomembno delovno zmago k temu praznovanju. Pomembno je predvsem to, da se je v investicijsko izgradnjo vključilo preko 40 delovnih organizacij iz vse Jugoslavije, ki so podpisale samoupravni sporazum o združevanju sredstev in si s tem zagotovile pomembno surovinsko bazo za nemoteno preskrbo s potrebnimi surovinami. To je največja investicija letos v domžalski občini in lep primer dohodkovne povezanosti, po katerem bi se mogle zgledovati tudi ostale delovne organizacije v naši regiji, je zaključil tov. Breznik.

Sledil je kratek kulturni program, nato pa je najstarejši član delovnega kolektiva tov. Lavrač Maks prerezal otvoritveni trak in pozval vse prisotne na ogled celotnega novega postrojenja. Po detaljnem ogledu proizvodnih prostorov smo se zbrali na slavnostnem kosilu v gostilni "Kavka" v Moravčah, kjer smo tudi zaključili naš otvoritveni program.

Franc Vehovec

Polletni obračun

Polletni obračun za letošnje leto je sestavljen za :

- TOZD "Peskokopi" Moravče,
- TOZD "Ilpos" Ihan
- DSS služba Domžale

na predpisanih obrazcih :

- poslovni rezultat med letom - bilanca uspeha,
- posebni podatki k poslovnemu rezultatu med letom,
- dopolnilni podatki k poslovnemu rezultatu med letom,
- podatki o določenih izdatkih OI

in poslovnih poročil, ki detaljneje prikazujejo poslovanje v tem obdobju.

Realizacija predvidenih nalog v polletnem obdobju.

Pri realizaciji postavljenih nalog ugotavljamo, da so že sedanji pogoji poslovanja zagotovili ugoden trend porasta celotnega prihodka, dohodek in čisti dohodek pa naraščata počasneje zaradi porasta poslovnih stroškov kot je to razvidno iz rezultatov poslovanja v I. polletju letošnjega leta.

Zato je naloga vseh zaposlenih, sindikata, družbeno-političnih organizacij ter samoupravnih in poslovodnih organov, da še naprej spodbujajo delavce za zavestno in odgovorno poslovanje in izpolnjevanje nalog, ki se pred njih postavljajo. Aktivno ocenjevanje rezultatov gospodarjenja ter kritično in samoupravno odločanje o ugotavljanju in delitvi dohodka postaja temeljna naloga za celotni prihodek, porabljen sredstva, dohodek, delitev čistega

dohodka je odpravljati pomanjkljivosti pri samem poslovanju. Iz tega izhaja, da bomo morali v prihodnjem obdobju še uspešneje gospodariti in si zagotoviti hitrejši razvoj.

Menimo, da bo dosledno izvajanje sprejete resolucije uresničevanja družbene usmeritve gospodarjenja in razporejanja dohodka in čistega dohodka ugodno vplivalo na izboljšanje gospodarskega stanja. Zato smatramo, da brez nadaljnega zaostrejevanja osebne odgovornosti na vseh nivojih in večje angažiranosti vseh zaposlenih, poslovnih rezultatov ne bomo mogli izboljšati. Iz navedenih razlogov je treba vztrajati na predvidevanjih sprejetega stabilizacijskega programa in se boriti za realizacijo postavljenih ciljev.

Delovna organizacija kot celota je v letošnjem letu izboljšala poslovanje, kar se odraža v ustvarjeni finančni realizaciji in delno v ustvarjenem dohodku. Poslovni stroški so porasli in neugodno vplivali na doseženo akumulacijo.

Realizacija plana

Delovna organizacija je v I. polletju letošnjega leta realizirala 64.203 ton gotovih proizvodov. Vrednostni plan pa je bil dosežen v višini 101.156.649,62 din pri 217 zaposlenih.

Doseganje količinskega, vrednostnega plana ter plana delovne sile po TOZD-ih pa je naslednje :

Po količini

		(v tonah)		
TOZD	Blagovna grupa	Plan	Doseženo	Index
		I. poll. 1981	I. poll. 1981	
Peskokopi	Naravni pesek	-	1.211	-
	Prani pesek	31.838	28.435	89,31
	Suhi pesek	18.083	20.993	116,09
	Ognjestalne mase	5.561	6.089	109,49
	Oplaščeni pesek	3.908	4.039	103,35
Skupaj		59.390	60.767	102,32

TOZD	Blagovna grupa	Plan I. pol. 1981	Doseženo I. pol. 1981	Index
Ilpos	Nekov.liv. pripom. Neomenjeni kemični proizvodi Mlete nekovine	2.084 883 225	2.394 816 226	114,88 92,41 100,44
Skupaj		3.192	3.436	107,64
Skupaj DO		62.582	64.203	102,59

Po vrednosti - po plačani realizaciji

TOZD	Plan I. poll 1981	Doseženo I. poll. 1981	Index
Peskokopi	37.187.634,20	49.381.306,40	132,79
Ilpos	28.735.972,50	46.101.910,30	160,43
DSSS	4.865.994,00	5.673.432,92	116,59
DO Skupaj	70.789.600,70	101.156.649,62	142,90

Po delovni sili

TOZD	Plan I. poll. 1981	Zaposleni I. poll. 1981	Index
Peskokopi	114	110	96,49
Ilpos	72	73	101,39
DSSS	34	34	100,00
DO Skupaj	220	217	98,64

Primerjalna analiza

Iz primerjalnih podatkov DO letošnjega in lanskega obdobja ugotavljamo :

- da je količinska realizacija dosežena z 84,24 %
- da je vrednostna realizacija dosežena z 142,59 %
- da je delovna sila dosežena z 103,33 %

Detaljneje pa je pregled razviden iz naslednjih tabel.

1. Po količini

v tonah

TOZD	Blagovna grupa	Doseženo		Index
		I.pol. 1980	I.pol. 1981	
Peskokopi	Naravni pesek	1.837	1.211	65,92
	Prani pesek	41.012	28.435	69,33
	Suhi pesek	20.772	20.993	101,06
	Ognjest. mase	5.603	6.089	108,67
	Oplaščeni pesek	3.796	4.039	106,40
Skupaj		73.020	60.767	83,22
Ilpos	Nekov.liv.prip.	2.084	2.394	114,88
	Neomenjeni kemič.			
	proizvodi	883	816	92,41
	Mlete nekovine	225	226	100,44
Skupaj		3.192	3.436	107,64
Skupaj DO		76.212	64.203	84,24

2. Po vrednosti - po plačani realizaciji

TOZD	Doseženo		Index
	I. pol. 1980	I. pol. 1981	
Peskokopi	39.675.536,15	49.381.306,40	124,46
Ilpos	26.442.771,55	46.101.910,30	174,35
DSSS	4.825.263,00	5.673.432,92	117,58
Skupaj DO	70.943.560,70	101.156.649,62	142,59

3. Po delovni sili

TOZD	Z a p o s l e n i		Index
	I. pol. 1980	I. pol. 1981	
Peskokopi	107	110	102,80
Ilpos	69	73	105,00
DSSS	34	34	100,00
Skupaj	210	217	103,33

Delitev celotnega prihodka in dohodka.

Delitev celotnega prihodka in dohodka v I. polletju letošnjega leta je delovna organizacija izvajala v smislu sprejetega sklepa organov samoupravljanja in novih gospodarskih predpisov. Ustavrjeni dohodek in njegova razdelitev pa so prikazana v naslednji tabeli :

Naziv	TOZD "Peskokopi"	TOZD "Ilpos"	DSS Služb	DO Skupaj
Celotni prihodek	51.635.534,40	47.019.426,65	5.673.432,95	104.326.394,00
Porabljen sredstva	31.437.331,15	28.814.299,35	1.369.902,94	61.621.533,44
Dohodek	20.196.203,25	18.205.127,30	4.303.530,01	42.704.860,56
Dohodek	20.196.203,25	18.205.127,30	4.303.530,01	42.704.860,56
Prispevki iz doh.SIS ter prisp.drugim po zakonu dol.družb.dej.	9.056.215,60	4.472.595,80	730.231,65	14.259.043,05
Čisti dohodek	11.139.987,65	13.732.531,50	3.573.298,36	28.445.817,51
Del ČD za OD	9.950.933,45	5.983.072,50	3.216.669,80	19.150.675,75
Del ČD za stanovan. izgradnjo	449.576,30	303.862,30	152.186,25	905.624,85
Razpored. dela ČD za razširit.in izboljšanje				
mat.osnove dela in rezerv	739.477,90	7.445.596,70	204.442,31	8.389.516,91
Del ČD za poslovni sklad	-	6.375.468,50	-	6.375.468,50
Del ČD za druge namene za skupno porabo	234.572,80	615.000,00	204.442,31	1.054.015,11
Del ČD ra rezervni sklad	504.905,10	455.128,20	-	960.033,30

Delitev dohodka v polletnem obdobju letošnjega leta smo izvajali v skladu s sprejetimi sklepi organov upravljanja. Ustvarjeni dohodek je vplival na gibanje osebnih dohodkov, ki smo jih v TOZD-u "Ilpos" izplačali v skladu z merili nagrajevanja in uresničevanja družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1981, v TOZD-u Peskokopi in DSSS pa bomo morali to uskladiti v II. polletju letošnjega leta.

Povprečno izplačani netto OD na zaposlenega - mesečno v I. polletju letošnjega leta znaša :

- v TOZD-u Peskokopi	din 11.002,77
- v TOZD-u Ilpos	din 10.869,31
- v DSS služb	din 12.390,48

ki je rezultat pogojev poslovanja v tem obdobju.

Tudi primerjava izdatkov za izplačevanje dnevnic za službena potovanja, nadomestil za prevozne stroške na službenem potovanju, reprezentančnih izdatkov, izdatkov za reklamo in propagando avtorskih ter izdatkov po pogodbah o delu nam kaže, da bomo morali iste mesečno usklajevati in se pridrževati določb družbenega dogovora o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za navedene izdatke (ti podatki so v SR Sloveniji prikazani v obr. OI).

Kosmač Irena

PERSPEKTIVO RESNIČNE OSVOBODITVE DELA ODPIRA DELAVSKO SAMOUPRAVLJANJE.

TITO

Z uvedbo delavskega samoupravljanja leta 1950 in s sprejetjem ustavnega zakona 1953 leta, so se v našem družbenem razvoju uveljavili novi proizvodni odnosi, socialistični proizvodni odnosi, po katerih se tudi celotno obdobje, ki se s tem začne, imenuje obdobje socialistične demokracije (za razliko od prvega obdobja, t.j. obdobja ljudske demokracije ali obdobja administrativnega socializma).

Samoupravljanje se je postopoma razširjalo na vsa področja združenega dela, zajelo je vse oblike gospodarskih organizacij, pa tudi delavne skupine družbenopolitičnih organizacij itd.

Samoupravljanje je začelo prodirati tudi v družbenopolitične skupnosti in samoupravljanje v občini je postalo temelj celega političnega sistema.

Postopoma se je krepila materialna osnova samoupravljanja, saj so delavski sveti začeli dobivati v razpolaganje vse večji del ustvarjenega dohodka.

Za našo družbeno ureditev je značilno, da je v središču vseh odnosov delovni človek in njegov samoupravni položaj v združenem delu in v drugih oblikah samoupravnega povezovanja ter odločanja o svojem delu ter o rezultatih dela.

Samoupravljanje je najmočnejši stimulans za najhitrejši razvoj modernega in racionalnega gospodarstva. To je oblika družbenih odnosov, ki omogoča del. človeku, da se popolnoma uveljavi kot pglavitna sila ne samo proizvodnih, temveč tudi družbenih procesov. (Josip Broz Tito : Samoupravljanje odpira perspektivo resnične osvoboditve delavcev, "Borba" 1. 12. 1969).

POLOŽAJ SAMOUPRAVNO ORGANIZIRANEGA DELOVNEGA ČLOVEKA

Naša ustava ima za razliko od ustav, ki povdarjajo predvsem nekatere klasične državljanske pravice človeka (državljana) kot posameznika in izhajajo predvsem od njegovih interesov in varstva njegove lastnine, bistveno drugačno izhodišče. Po njej je človekovo delo edina podlaga za prilaščanje sadov združenega dela. Hrati pa je tudi podlaga za upravljanje družbenih sredstev.

Gmotni in družbeni položaj človeka določata prav to delo in rezultati dela. Zato so za oblikovanje in uresničevanje temeljnih samoupravnih pravic predvsem pomembni tisti odnosi, ki jih človek vzpostavlja v skupnem delu z drugimi delavci (združeno delo) ali samoupravno povezan v drugih skupnostih.

Razvejani samoupravni sistem vključuje samoupravno odločanje in kontrolo delavca in občana v njegovi delovni skupnosti, samoupravno sporazumevanje o skupnih vprašanjih in delegatsko odločanje o širših družbenih zadevah.

Na prvem mestu velja omeniti pravico delovnega človeka in občana do samoupravljanja (t.j. da pravice do samoupravljanja nimajo samo zaposleni, ampak tudi ostali prebivalci, občani), do odločanja o svojih osebnih in skupnih interesnih skupnostih, v občini in v širših družbenopolitičnih skupnostih in drugih oblikah samoupravnega združevanja.

Način združevanja urejajo samoupravni splošni akti in zakoni. Zakon o združenem delu predpisuje odgovornost delavca za svoje delo in odločanje pri uresničevanju svojih samoupravnih družbenih funkcij.

Temelj samoupravljanje in s tem tudi glavni komponenti samoupravljanja sta po ustavi družbena lastnina produkcijskih sredstev, na katerih pridobivajo delavci svojo individualno in neodtujljivo pravico do dela, združujejo med seboj svoje živo in minulo delo ter ustavno opredeljeni samoupravni položaj delavca, ki mu omogoča, da na podlagi pravice do dela z družbenimi sredstvi, pravice uporabe, pravice upravljanja in pravice razpola-

ganja z družbenimi sredstvi odloča o delu in poslovanju OZD, v kateri združuje svoje delo in sredstva ter o pogojih in rezultatih svojega dela. (Dr. Šime Ivanjko: Združeno delo, str. 12).

Ta neodtujljiva pravica, ki hkrati pomeni tudi uresničevanje drugih pravic in svoboščin, je povezana z odgovornostjo vsakogar za samoupravno odločanje in za izvajanje teh odločitev. Omeniti pa je treba tudi obvezo vsakega del. človeka, da vestno in v interesu socialistične samoupravne družbe opravlja vsako družbeno funkcijo, ki mu je zaupana.

"Prvenstven cilj naše samoupravne družbe je, da v našem celotnem sistemu ter v vseh naših samoupravnih in družbenih organih in institucijah zagotovi ustrezne in čim širše možnosti za demokratičen ustvarjalni boj mnenj s pozicij socializma in socializma samoupravljanja". (E. Kardelj)

Da bi zagotovila ustrezen položaj del. ljudi v družbenopolitičnem sistemu, ustava določa oblike, v katerih del. ljudje uresničujejo oblast in upravljajo druge družbene zadeve. Te oblike so :

1. Odločanje z osebnim izjavljanjem. Tj. predvsem zbor delovnih ljudi v organizaciji združenega dela, zbor občanov v krajevni skupnosti in pa referendum.
2. Odločanje po svojih delegatih v organih upravljanja samoupravnih organizacij in skupnosti (npr. delavski svet -DS, svet zavoda, skupščina samoupravne interesne skupnosti...)
3. Odločanje po svojih delegacijah in delegatih v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti.
4. Odločanje v obliki samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.

V številnih organizacijah združenega dela so koncentrirali odločanje na vrhu podjetja, v DS je bilo pogosto premalo delavcev iz proizvodnje in družbena sredstva so se začela kopičiti v rokah majhnega kroga ljudi.

Tega nismo smeli dopuščati še naprej. V nasprotnem primeru bi kot pravi E. Kardelj "samoupravno demokratično diktaturo delavskega razreda in delovnih ljudi zamenjala diktatura upravljalске tehnostrukture.

In prav zato je že v ustavi povdarek na razvijanju neposredne soc. demokracije v TOZD, SIS in v KS.

Samoupravljanje v organizaciji združenega dela je najpomembnejše področje samoupravljanja (najprej smo ga začeli razvijati v gospodarstvu, od koder se je postopoma razširil na vse vrste OZD tovarne, trgovine, zdravstveni dom, šola, gledališče,....).

PRAVICA DO DELA Z DRUŽBENIMI SREDSTVI

Pravica del. človeka, da dela s proizvodjalnimi sredstvi, ki so družbena lastnina, pomeni prvo in temeljno pravico človeka. Ta pravica je podlaga, izhodišče in cilj samoupravljanja. Na podlagi lastnega dela z družbenimi sredstvi si delavec pridobiva dohodek za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb.

Z drugimi delavci se združuje v TOZD kot samoupravno delavno skupnost. Le-ta pa temelji na povezanosti in medsebojni odvisnosti. Delavec neposredno odloča o delu in poslovanju organizacije, o družbeni reprodukciji, o ustvarjenem dohodku, pa tudi o vprašanjih, o katerih se odloča v občinski, republiški in zvezni skupščini.

Pomembno je ustavno načelo, da imajo del.ljudje, ki samostojno opravljajo poklic - obrtno, kmetijsko ali podobno dejavnost s sredstvi v zasebni lastnini, na podlagi svojega dela (ne na podlagi lastnine!) v načelu enak gospodarski položaj in pravice in obveznosti kot delavci v OZD. Tako ima tudi kmetijska in obrtna dejavnost, v katero se delavci prostovoljno vključujejo, združujejo, podoben položaj kot OZD.

Pravice do dela z družbenimi sredstvi ne moremo istovetiti s klasično pravico do dela, ki je bila prvič omenjena že v deklaraciji Črnomeljskega zbora leta 1944, z zakonom pa je bila določena leta 1953.

Pravico do dela z družbenimi sredstvi predstavlja kompleks načel, ki določajo družbeno lastnino, ki predstavljajo podlago in vir vrste drugih pravic, obveznosti in odgovornosti del. človeka v združenem delu in družbi nasploh. Delavci v TOZD skupno in v medsebojni odvisnosti enakopravno sodelujejo s svojim delom v procesu dela in proizvodnje in izpolnjujejo svoje del. obveznosti, s tem da odločajo o vseh oblikah združevanja in povezovanja svojega dela in sredstev, o celotnem dohodku.. To je preje omenjen kompleks konkretnih in neodtujljivih družbenoekonomskih in drug-ih samoupravnih pravic delavca, ki direktno izhaja iz pravice do samoupravljanja oziroma pravice do dela z družbenimi sredstvi. To pravico delavec pridobi, ko sklene delovno razmerje. Je neodtujljiva pravica, kar pomeni, da je ni mogoče prenašati na drugega, niti se ji odreči.

Delavci so dolžni sredstva ves čas obnavljati, večati in izboljševati ter nenehno skrbeti za naraščanje produktivnosti lastnega in celotnega dela.

Delavci organizirani v delovni skupnosti so med seboj enakopravni.

Za družbenogospodarski položaj delavca v družbeni reprodukciji je odločilnega pomena dosledno uresničevanje načela, po katerem ima delavec neodtujljivo pravico, da dela s sredstvi v družbeni lastnini, da bi zadovoljil svoje osebne in družbene potrebe, kakor tudi, da kot svoboden in enakopraven z drugimi delavci v združenem delu upravlja svoje delo ter pogoje in rezultate svojega dela. V tej smeri se kaže bistvo temeljnega socialističnega proizvodnega odnosa, bistvo družbene lastnine.

SVOBODA DELA

Vsakdo si lahko svobodno izbira svoj poklic in svojo zaposlitev. Nikogar ni mogoče prisiliti, kateri poklic mora opravljati in kje mora biti zaposlen. Vsakomur je pod enakimi pogoji(!) dostopno vsako delovno mesto in vsaka funkcija v družbi. Prepovedano je prisilno delo. Delavcu lahko preneha delo proti njegovi

volji le pod pogoji in na način, ki je določen z zakonom (npr. upokožitev, hujše kršitve del. obveznosti, kadar je obsojen na zapor daljši od 6 mesecev).

Če bi v OZD prišlo zaradi pospešene mehanizacije do viška delavcev, bi jim bilo potrebno priskrbeti delo na drugem del. mestu v isti delovni organizaciji. Po ustavi torej ne more biti tehnološkega viška (oz. ekonomskega) delavcev. Od tod tudi izhaja zainteresiranost delavcev za vlaganje sredstev v razširjeno reprodukcijo.

PRAVICA ODLOČATI O DELITVI DOHODKA

Dohodek je družbena lastnina kot so družbena lastnina sredstva, s katerimi je ta dohodek ustvarjen, Vendar pa je ta dohodek rezultat ne samo dela tistih delavcev, ki delajo v določenem podjetju, ampak je rezultat celotnega družbenega dela in vseh drugih družbenih pogojev, na katere pa ne vplivajo samo delavci v posameznem podjetju. Iz tega izhaja tudi pravica družbene skupnosti, da usmerja delitev dohodka ter delitev osebnih dohodkov.

"Pri odločanju delavcev o dohodku je eno izmed temeljnih vprašanj odločanja o preseženem delu, to je o tistem delu dohodka, ki je namenjen krepitvi materialne osnove dela, zviševanju storilnosti, povečevanju standarda delavcev in bogastva skupnosti v celoti. V tej zvezi smo v temelje našega sistema vgradili pravico delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, da odločajo o celotnem dohodku in da so na tej podlagi nosilci razširjene reprodukcije. Prav tako smo določili tudi načelo, da so delavci in njihove organizacije na enotnem jugoslovanskem tržišču enekopravni v poslovanju in ustvarjanju dohodka ter da zaradi ukrepov ekonomske politike ne smejo priti v neenakopraven položaj. Če pa ima kak ukrep, ki je potreben, vendarle tak učinek, potem je tisti, ki tak ukrep sprejme, dolžan dati ustrezno nadomestilo". (J.B. Tito / Družbenopolitične organizacije v novem političnem sistemu, iz referata na X. kongresu ZKJ, "Borba" 28. 5. 1974).

PRAVICA DO OSEBNEGA DOHODKA

Vsakemu delavcu pripada osebni dohodek, ki ustreza rezultatom njegovega dela, tj. njegovi osebni produktivnosti na del. mestu in deležu, ki ga je delavec prispeval s svojim živim in minulim delom k povečanju dohodka v TOZD.

Med načeli po katerih se delijo sredstva za os. dohodek je najpomembnejše načelo delitve po delu (temeljno načelo socializma kot prehodne dobe). S tem načelom se zagotavlja zainteresiranost delavcev za bolj produktivno delo.

Za osebni dohodek namenjena sredstva so tisti del čistega dohodka, ki je namenjen za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb, ki se po samoupravnem sporazumu oz. po zakonu krijejo iz njihovega osebne dohodka.

V primeru, da ne bi uporabljali načela delitve po delu, bi začel družbeni razvoj zaostajati, družba pa bi stagnirala ali nazadovala. Zato na današnji stopnji družbenega razvoja ni sprejemljiva uravnilovka, to je "politika enakih želodcev".

Samo delo in rezultati dela določajo človekov družbeni in materialni položaj.

Poleg načela delitve po delu uporabljajo delavci v TOZD tudi načelo solidarnosti. Sredstva za skupno porabo prispevajoh kritju določenih socialnih in drugih potreb delavcev z nižjimi osebnimi dohodki in njihovih družinskih članov. S tem načelom prispevajo k uresničevanju družbene enakosti, ki je eden izmed ciljev socialne družbe. Na njegovi podlagi se razvija med ljudmi občutek za skupnost, za medsebojno pomoč, zbližujejo se ljudje med seboj, razvija se humanizem .. S solidarnostjo se popravljajo razlike, ki so nastale zaradi tržnih zakonitosti (npr. ko na tržišču ni povpraševanja po določenem izdelku ...)

Delavci v TOZD so dolžni določiti osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke.

Samoupravni splošni akt, pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, določa osnove in merila za delitev osebnih dohodkov, pri čemer mora posebej določiti osnove in merila, po katerih delijo sredstva za osebne dohodke iz minulega dela. Minulo delo delavcev je tisti del ustvarjenega dohodka, ki so ga v OZD v preteklih letih vložili v razširjeno reprodukcijo s tem, da so nabavili nove stroje ali zgradili novo tovarno, kar je omogočilo porast

produktivnosti dela in s tem večje osebne dohodke v kasnejših letih.

Vsakemu delavcu je iz dela zajamčen najmanj tak minimalni osebni dohodek, ki mu zagotavlja materialno in socialno varnost. Njegova višina je odvisna od splošne stopnje produktivnosti celotnega združenega dela in splošnih pogojev okolja, v katerem delavec zadovoljuje svoje in skupne potrebe. V ta namen se uporabljajo tudi sredstva skupnega rezervnega sklada, ki se oblikujejo za območje družbenopolitične skupnosti. Višino minimalnega osebnega dohodka določa vsaka republika zase (Slovenija - 45 % povprečnega dohodka v republiki v preteklem letu).

"Samoupravljalec neje definitivno upravlja ne samo svoje delo, temveč tudi dohodke, sam naj omogoči pravilno delitev in porazdelitev" (J. B. Tito : Reorganizacija ZKJ, "Borba" 24. 5. 1972).

PRAVICA DO OMEJENEGA DELOVNEGA ČASA

Delovni čas znaša povprečno na leto največ 42 ur na teden (od 1965, pred tem je veljal 48 urni delovni teden).

Tedenski delovni čas ne sme trajati manj kot 5 delovnih dni.

Delavci lahko določijo začetek in konec delovnega časa tako, da postane gibljiv : drseč ali stopnjevan delovni čas.

Delavci, ki delajo na takem delovnem mestu, kjer so izpostavljeni zdravju škodljivim vplivom in nevarnosti pri delu, ki jih z varnostnimi ukrepi niso mogli povsem preprečiti oz. odpraviti, imajo delovni teden krajši od 42 ur, se jim pa šteje kot polni delovni čas.

PRAVICE IZ SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Ker delavca lahko prizadene nesreča pri delu, poklicna bolezen, invalidnost, brezposelnost, materinstvo, starost, smrt, je skupaj z družino socialno zavarovan. Socialno varnost pa je treba zagotoviti občanom tudi za primere, ki nastopijo kot posledica družbene krize ali naravne katastrofe (vojna, masovna brezposelnost, potresi, epidemije ...).

Socialno zavarovanje za delavca je obvezno in je organizirano prek samoupravnih interesnih skupnosti. Delavci uživajo pravice iz socialnega varstva na podlagi prispevka iz svojega osebnega dohodka in iz prispevka OZD, kjer delajo. Višino določajo zavarovanci v okviru SIS in s temi sredstvi tudi gospodarijo.

Za uresničevanje pravic iz socialnega zavarovanja so predvsem pomembna, načelo vzajemnosti in solidarnosti in upoštevanje minulega dela.

Oblike socialnega zavarovanja :

- pokojninsko zavarovanje,
- invalidsko zavarovanje,
- starostna pokojnina,
- družinska pokojnina,
- porodniški dopust

PRAVICA DO ODMORA, POČITKA, DOPUSTA, ODSOTNOSTI Z DELA

Delavec ima med delovnim dnem z nepretrganim časom največ 30 minut odmora. Če pa dela v težkih pogojih, se ta čas lahko podaljša na eno uro.

Prav tako je delavčeva pravica tedenski počitek, ki znaša najmanj 24 ur.

Letni dopust traja (po ustavi) najmanj 18 delovnih dni oziroma največ 30 dni. Merila za letni dopust določa vsaka OZD samostojno. Število dni dopusta pa se večja premosorazmerno z dolžino delavne dobe. Prav tako imajo daljši dopust tiste osebe, ki imajo status invalidne osebe.

O odsotnosti z dela govorimo ob posebnih primerih oz. okoliščinah t.j. rojstvo, poroka, selitev, smrt.. Ta odsotnost traja največ 7 dni v posameznem koledarskem letu s pravico do nadomestila osebnega dohodka.

Vsak delavec je osebno odgovoren za vestno izpolnjevanje svojih dolžnosti. Glede na velikost kršitev delovnih obveznosti se oblikujejo tudi sankcije (opomini, začasna razporeditev na drugo delovno mesto, odstranitev delavca z vodilnega delovnega mesta, izključitev iz delovne skupnosti itd.).

Delavec je odgovoren tudi za povzročeno materialno škodo, če jo naredi namenoma ali zaradi velike nepazljivosti.

V vsaki delovni organizaciji morajo še posebej paziti, da ne pride do omejevanja pravic delavcev.

"Omejevanje pravic delavcev zavira namreč iniciativnost neposrednih proizvajalcev, ki ustvarjajo vse dobrine in ki so kot takšni, glavni in odločilni faktor ekonomskega napredka." (J. B. Tito : Samoupravljanje odpira perspektivo resnične osvoboditve delavcev, "Borba", 1. 12. 1969).

"Hkrati s krepitvijo materialne baze naše družbe se je razvijal sistem samoupravljanja in je nenehno naraščala vloga delavnega človeka pri odločanju o pogojih in rezultatih njegovega dela. Delovni človek kot ustvaritelj presežnega dela čedalje bolj odloča tudi o njegovi uporabi. Sleherni korak v smeri, da se krepí materialna osnova samoupravljanja v delovni organizaciji in da se še širijo njihove pravice pri odločanju, je peljal k razvijanju iniciative in vse večje zainteresiranosti za urejanje ključnih vprašanj proizvodnje in delitve. S širjenjem samoupravljanja na vsa področja družbenega življenja in s povečanjem vpliva delavnega človeka na odločanje na vseh ravneh, od občine prek republike do federacije, je samoupravni sistem v naši državi pognal korenine, postal je vsakdanja praksa in last milijonov delovnih ljudi in s te poti ne more nikoli več zaviti".

(J. B. Tito: Samoupravljanje - izraz demokratične in humane narave naše revolucije, "Borba" , 1. 12..1968)

POROČILO O INVESTICIJSKI DEJAVNOSTI V OBČINI DOMŽALE

V družbenem planu občine Domžale za obdobje 1981 - 1985 je investicijska dejavnost v občini usmerjena v modernizacijo in učinkovitejše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti.

Pri odločanju o novih investicijah bodo morali investitorji, sovlagatelji in banka dosledno upoštevati kriterije prestrukturiranja gospodarstva, sprejete v dogovoru o temeljih družbenega plana, hkrati pa tudi ukrepe za uskladitev investicij z realno razpoložljivimi sredstvi.

V prvih mesecih letošnjega leta se nadaljuje nizka investicijska aktivnost iz druge polovice leta 1980. Po podatkih Službe družbenega knjigovodstva je delež investicij v družbenem proizvodu v letu 1979 znašal 39 %, v letu 1980 se je zmanjšal na 24 %, v prvih treh mesecih letošnjega leta pa predstavljajo investicije v osnovna sredstva le še 15 % družbenega proizvoda. Izplačila za investicije v osnovna sredstva so v prvih treh mesecih letos v primerjavi z enakim obdobjem lani nominalno le za 8 % višja.

Po stanju 30. 6. 1981 investitorji iz območja občine Domžale gradijo 110 objektov v skupni predračunski vrednosti din 1.400.228.000. Investitorji so skladno z veljavnimi predpisi zagotovili vsa sredstva za prijavljene investicije. Iz strukture zagotavljanja sredstev je razvidno, da je od predračunske vrednosti 45,5 % lastnih sredstev, 33,6 % bančnih sredstev, 12,3 % sredstev od drugih domačih kreditorjev, 1 % iz kreditov tujih bank, 2 % iz združenih sredstev, 5,6 % pa iz drugih virov.

Pri pregledu spiska investicij v teku je bilo ugotovljeno, da podatki ne kažejo pravilne slike o investicijski aktivnosti v občini, saj je od vseh investicij vsaj 73 objektov s predračunsko vrednostjo 718.497.000 din že fizično končanih. Pri teh

investicijah gre ali za odpravljanje pomanjkljivosti ali pa čakajo na tehnični pregled oziroma uporabno dovoljenje.

V skupni predračunski vrednosti investicij v teku je industrija zastopana z 53 %, kmetijstvo 28 %, stanovanjsko-komunalna dejavnost z 18 %, izobraževanje in kultura z 11 %.

Ocene investicijskih programov pokažejo, da v organizacijah združenega dela nastaja vse premalo programov, ki bi ustrezali razvojnim kriterijem, zlasti glede izvoza.

Pri oblikovanju programa za ustavljanje in odlaganje gradnje investicijskih objektov v občini je bilo sprejeto stališče, da naj se investicije, ki že tečejo, v glavnem dokončajo. Izvzete so le nekatere investicije na področju krajevnih skupnosti, kjer vrednost opravljenih del še ni dosegla 80 % predračunske vrednosti in na področju investicij v zdravstvu, kjer bodo le te ustavljene zaradi sprejetega zakona o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za gradnjo določenih objektov v letu 1981. Predračunska vrednost ustavljenih in odloženih investicij, ki so v teku, znaša 18.813.000 din.

Po pregledu programov novih investicij, ki so še planirane v letošnjem letu po posameznih področjih, je bila na skupščini interesnih skupnosti sprejeta odložitev investicij v skupni vrednosti 61.859.500 din (SKIS - 22.397.500 din, Občinska izobraževalna skupnost 6.000.000 din, Občinska kulturna skupnost 3.000.000 din, Občinska telesno-kulturna skupnost 3.000.000 din, Skupnost otroškega varstva 7.542.000 din in Občinska zdravstvena skupnost 22.920.000 din).

O odlaganju posameznih investicij bo v avgustu in septembru tekla javna razprava Skupščine interesnih skupnosti pa bodo na jesenskih zasedanjih o tem sprejemale dokončne sklepe. Vsako novo naložbo v letošnjem letu pa naj bi obravnaval tudi Izvršni svet Skupščine občine.

Po podatkih SDK je na področju gospodarstva v teku 32 investicij, čeprav jih je 17 od teh že fizično končanih. Investicije, ki so v teku, se ne bodo ustavljale. Med pričakovanimi naložbami v gospodarstvo, ki računajo na sodelležbo bančnih sredstev se pojavljajo naložbe, ki so prioritete in upravičene (usmerjenost v izvoz in kmetijstvo). Izjema je investicija le v Termitu - IV. faza izgradnje kremenovih peskov. Zaradi potreb železarn po oplaščenih peskih tudi ta investicija ne bi smela biti ustavljena.

Naziv inves.	Naziv invest.	Število	Leto prič.	Predračun.
	objeta	objekt.	gradnje	vrednost
1	2	3	4	5
Termit TOZD	Razširitev in			
Peskokopi	posodobitev pr.			
	kap.krem.peska	1	1979	84.032.000
"	Sep. in sušil.			
	krem.peska v			
	Moravčah	1	1976	49.588.000
"	Izgrad.kislih			
	mas s platojem	1	1980	36.341.000
"	Razš.in posod.			
	proiz. oplašč.			
	peska	1	1979	32.029.000
"	Izkoriš.domače			
	surov.baze in			
	odpadnih prod.	1	1977	4.613.000

/ Poročilo Izvršnega sveta SO Domžale z dne 20. 7. 1981/

"KADAR GREDO V BOJ MOŽJE, VOJSKA, KI JO JE USTAVRILA DRŽAVA, ZAHTEVA TO NJIHOVA DOLŽNOST DO DOMOVINE, DOLŽNOST SLEHERNEGA DRŽAVLJANA IN RODOLJUBA. KADAR PA GREDO V BOJ PROSTOVOLJNO OTROCI DVANAJSTIH, ŠTIRINAJSTIH, PETNAJSTIH IN ŠESTNAJSTIH LET, VEDOČ, DA BODO V NJEM PADLI, TEDAJ TO NI VEČ DOLŽNOST DO DOMOVINE, TEDAJ JE TO NADČLOVEŠKI HEROIZEM MLADIH LJUDI, KI ŽRTVUJEJO SEBE, DA BI BILI BODOČI RODOVI SREČNI.

TITO, nov. 1944

Letošnje leto praznuje naša država 40 - letnico vstaje in socialistične revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije. Ko so 1941 leta naši narodi postali objekt direktnega zavojevanja fašističnih držav, sta bila aktivni oboroženi boj in odpor in narodnoosvobodilna vojna nezamenljivo sredstvo in možnost, da sedoseže nacionalna svoboda in socialna enakost, ki je niso uživali ne pod to tujo okupacijo, ne v predvojnem obdobju monarhističnega buržuaznega sistema.

Plamen vstaje vseh naših narodov in narodnosti proti okupatorju in domačim izdajalcem, ki ga je zanetila Komunistična partija Jugoslavije s tov. Titom na čelu, se je iz leta v leto širil v enoletno socialistično revolucijo.

Vsaka vstaja našega naroda posamezno in vse vstaje skupaj so izražale in izražajo od samega začetka zgodovinski interes cellega naroda.

Borba za svobodo in socialno enakost, za oblast delavskega razreda in naroda, za socialno enakopravnost narodov in držav v svetu, je izražala osvobodilni in socialistični karakter vstaje in revolucije naših narodov in narodnosti. Osnovna načela naše revolucije, ki s svojimi principi in cilji in mednarodnim značajem v teku preteklih štirih desetletjih niti za trenutek niso bila zavržena, saj predstavljajo nezamenljivo in čvrsto osnovo socialistične samoupravne izgradnje. Taka zgodovinska

revolucionarna pot je dala naši socialistični revoluciji pečat avtentičnosti.

V nadaljevanju naše socialistične revolucije je ostalo praznovanje letošnjega zgodovinskega jubileja brez našega predsednika Josipa Broza Tita. Spoznanje, da smo brez Tita, je preraslo v zavest vseh naših narodov in narodnosti. Prisegamo, da smo in da bomo vedno s Titom in njegovim delom.

Ponos, da smo imeli Tita krepí našo zavest, da imamo velika dela, ki nam jih je zapustil : samoupravljanje, bratstvo, enakost, splošno ljudsko zaščito. Vse to predstavlja trajno inspiracijo in moč vsem našim delovnim ljudem in občanom v boju za daljni razvoj naše socialistične samoupravne družbe.

Naši narodi so naredili v zadnjih 40 letih prehojenih s Titom, ogromen napredek v materialni proizvodnji, dviganju življenjskega standarda z istočasnim razvijanjem novih družbenih odnosov na osnovi samoupravljanja. Poglobila se je zavest in spoznanje, da se moramo v izgradnji socializma naslanjati na lastne moči, kar pa zahteva še večje napore.

Zato to leto velikega jubileja poteka v aktivnem boju za razvijanje samoupravnih odnosov na vseh področjih družbenega življenja in ustvarjanja, za politiko ekonomske stabilizacije v vseh sredinah in delovnih organizacijah, za krepitev obrambne usposobljenosti države.

Za narodno-osvobodilno borbo za časa vojne in z doslednim uresničevanjem ciljev vstaje in socialistične revolucije za graditev socialistične samoupravne družbe, vodenjem neblokvske neuvrščene politike, z rezultati doseženimi v notranji in zunanji politiki, je socialistična Jugoslavija postala pomemben in nezamenljiv faktor miru in mednarodnega sodelovanja.

Zato je pred nami obveza, da se na organiziran način dajo svetu podatki o bistvu naše vstaje in socialistične revolucije, o rezultatih, ki smo jih ustvarili v štiridesetletnem razvoju,

kot tudi o pomenu in veličini mednarodne aktivnosti naše države.

dan borca

4. julija je tov. Tito v vili Ribnikarjevih na Dedinju v Beogradu sklical sejo političnega biroja. Na sestanku so -potem ko so bile organizacijske in politične priprave končane, v nekaterih krajih pa so že potekali boji - sklenili, da od sabotažnih akcij preidejo na vseljudsko vstajo proti okupatorjem. Kot osnovna organizacijska oblika tega boja proti okupatorju je bila predvidena partizanska vojna. Odločitev o njenem začetku je bila sprejeta na tej zgodovinski seji. Sprejet je bil sklep, naj se ustanovljene udarne skupine umaknejo iz mest in naj postanejo osnovna začetna oblika vojaške organizacije.

Klic na oborožen boj objavljen 12. julija 1941 :

"Narodi Jugoslavije : Srbi, Hrvati, Slovenci, Črnogorci, Makedonci in drugi ! Bili ste premagani v vojni, toda niste pokorjeni. Slavne tradicije borbe naših dedov za pravico in svobodo se ne smejo pozabiti. Zdaj je čas, zdaj je prišla ura, da se dvignete kakor en mož v boj proti okupatorjem in njihovim domačim slugam, krvnikom naših narodov. Ne bojte se nobenega sovražnikovega terorja ! Na teror odgovorjajte z masovnimi udari po najobčutljivejših mestih fašističnih okupatorjevih banditov. Uničujte vse, vse kar koristi fašističnim osvajalcem... Napravimo iz naše zemlje oblegano trdnjavo za fašistične osvajalce !

Julija 1941 se je začela vstaja po vsej Jugoslaviji, razen v Makedoniji. 11. avgusta je tito odredil temeljne naloge NOPO :

rušenje objektov, obramba vasi mest, uničevanje sovražnikov in razvijati odpor naroda z dviganjem narodne vstaje in se postavljati na čelo te vstaje kot borbeno jedro.

Začetek odpora v Sloveniji

1. in 2. junija je bila v Ljubljani pod vodstvom Edvarda Kardelja širša partijska konferenca, ki je določala naloge za začetek oboroženega boja z okupatorjem. 22. junija je CK KPS ustanovil glavno poveljstvo, sklenil pozvati v boj slovenski narod in tako začel organizirati partizanske enote. Priprave so trajale do srede julija, ko so že obstajale številne oborožene skupine od 5 do 15 članov komunistične partije, kot jedro prvih partizanskih čet.

Ne glede na okupatorja in njegovo okupacijsko tehniko, se je oboroženi boj širil na Gorenjskem, na Štajarskem, v Prekmurju in v tako imenovani Ljubljanski pokrajini. Nekaj kasneje se je začel širiti na Primorskem, najkasneje pa na Slovenskem Koroškem

Prve partizanske čete so bile v juliju in in avgustu bolj aktivne na nemškem okupacijskem ozemlju.

Na delovanje prvih partizanskih čet in bataljonov so Nemci odgovorili z vso silovitostjo. Konec julija so ustanovili posebno sodišče za komuniste, ki je že 2. avgusta obsodilo na smrt prve štiri komuniste. Poleg tega so z neprestanimi vojaškimi akcijami napadli partizanske čete in jim skušali preprečiti vsakršno delovanje.

Z NARODNOOSVOBODILNO BORBO ZA ČASA VOJNE IN Z DOSLEDNIM URESNIČEVANJEM CILJEV VSTAJE IN SOCIALISTIČNE REVOLUCIJE ZA GRADITEV SAMOUPRAVNE DRUŽBE, VODENJEM NEBLOKOVSKNE NEUVRŠČENE POLITIKE, Z REZULTATI DOSEŽENIMI V NOTRANJI IN ZUNANJI POLITIKI, JE SOCIALISTIČNA JUGOSLAVIJA POSTALA POMEMBEN IN NEZAMENLJIV FAKTOR MIRU IN MEDNARODNEGA SODELOVANJA-

ZATO JE PRED NAMI OBVEZA, DA SE NA ORGANIZIRAN NAČIN DAJO SVETU PODATKI O BISTVU NAŠE VSTAJE IN SOCIALISTIČNE REVOLUCIJE, O REZULTATIH, KI SMO JIH USTVARILI V ŠTIRIDESETLETNEM RAZVOJU, KOT TUDI O POMENU IN VELIČINI MEDNARODNE AKTIVNOSTI NAŠE DRŽAVE.

obletnica neuvrščenosti

Blokovska politika in oboroževalna tekma je pripeljala svet v stanje, iz katerega ni izhoda na stari, dosedanja način. Na blokovskih temeljih zgrajen svet ogroža sam svoj obstoj. Krhki mir leži na vzajemnem ravnotežju moči, orožja in strahu. Nesmiselna in silno sraga oboroževalna tekma naj bi to ravnotežje spremenila v prid eni ali drugi strani.

Vendar pa se namesto prednosti in čudežnega odločilnega orožja pojavi še boljše, bolj drago in strahotno ravnotežje. Pa vendar se ta tekma nadaljuje predvsem zato, ker za njo stoji in ima od nje koristi ogromen vojaško industrijski kompleks.

Za bloke in velesile je svet razdeljen na vplivna področja in na ti "sive cone", ki jih je treba še razdeliti. Notranja družbenopolitična in ekonomska ureditev vsake dežele naj bi bila odvisna od politike in pripadnosti enemu ali drugemu bloku.

Vse to pa pomeni :

1. da se svet nenehno giblje na robu uničujoče vojne in
2. da v oboroževalni tekmi uporabljajo ogromna sredstva, ki so tako potrebna za hitrejši materialni razvoj 273 človeštva,

ki živi v skrajni bedi, ter za novo, pravičnejšo ekonomsko ureditev in

3. da tako stanje onemogoča kakršnokoli družbene spremembe, ker vsako spremembo kjerkoli vzamejo kot spremembo ravnotežja ter posega v eno ali drugo vplivno območje.

Izhod iz tega je v politiki, duhu in izvirnih načelih gibanja neuvrščenih, v enakopravnosti vseh narodov in držav, v neumešavanju in neintervenciji v notranje zadeve drugih, v razreševanju sporov na miren način, v odpravljanju blokov, ki so posledica nakopičenih političnih, družbenih in ekonomskih nasprotij in interesov.

Načela. politika in praksa gibanja neuvrščenih naj postopoma ustvarjajo v mednarodnih odnosih ozračje, v katerem bo mogoče preseči nezaupanje, sovraštvo, tekmo med bloki.

Ni slučajno, da je gibanje nastalo v času, ko je bila hladna vojna na vrhuncu. Kot uvod v organizirano obliko delovanja neuvrščenih sta pomembni Titova in Nehrujeva izjava v decembru 1954, ko je bil tov. Tito na prijateljskem obisku v Indiji in brionska deklaracija trojica - Tita, Nehruja in Naserja - leta 1956.

Prva zgodovinska konferenca neuvrščenih je bila leta 1961 v Beogradu (od 1. do 6. septembra) torej v času, ko je bila hladna vojna resnično na vrhuncu. Prav s te konference so udeleženci poslali pismo Kennedyju in Hruščovu z zahtevo, da se začno pogovarjati o miru. Od tedaj je sledil nenehen vzpon ter kvalitativen in kvantitativen razvoj gibanja. Od konference do konference je bilo število udeležencev vse večje.

Beograd....	1961		28 udeležencev
Kairo	1964		59 udeležencev
Lusaka	1970		73 udeležencev
Alžir	1973		105 udeležencev
Colombo ...	1976		114 udeležencev
Havana	1979		120 udeležencev

Če je bilo gibanje v začetku upanje, filozofija in vera v boljšo prihodnost človeštva, je danes organiziran politični dejavnik, ki je vse bolj navzoč v vsakdanjih mednarodnih dogajanjih. Vsaka konferenca neuvrščenih je obravnavala več perečih svetovnih ekonomsko-socialnih problemov. Delovanje neuvrščenih držav po konferencah je bilo vedno bolj uspešno, širše, množično, angažirano in učinkovito, saj so se delegati stalno pojavljali na vseh mednarodnih pogovorih, njihova stališča pa zavzemajo vedno bolj vidno mesto v določanju in usmerjanju svetovnih političnih vprašanj.

"Gibanje neuvrščenih ni samo oblika mednarodne politike in akcije, ampak tudi oblika družbenega, razrednega, ekonomskega, političnega in kulturnega preurejanja sveta". (Kardelj).

Neuvrščeni niso nikakršen tretji blok z vsemi njegovimi značilnostmi kot so vodstvo in hegemonija enega centra in sile in podrejenost na drugi strani.

Neuvrščeni so demokratično gibanje, v katerem so vsi enaki, kjer ni vodilnega centra. Najmanj pa so privesek ali rezerva kateregakoli bloka. Odnos neuvrščenih do blokov je negativen, vendar se zavedamo njihove vloge in tudi ne pričakujemo, da bi čez noč izginili. Vendar pa politika in gibanje neuvrščenih postopoma odpravi ta bloke. Večina članic gibanja neuvrščenih so mlade države, ki so svojo samostojnost in svobodo pridobile v narodnoosvobodilnem in protikolonialnem boju in revoluciji proti državam, ki so danes v obstoječih blokih. To so mlade, politično, kulturno in materialno zaostale dežele, ki morajo v svojem razvoju "preskočiti" stoletja. To pa je nemogoče z uvrščanjem v bloke ter s podrejanjem svoje politike in razvoja politiki in interesom bloka. Za te mlade države je neuvrščenost pogoj za obstanek in razvoj ter nacionalne in državne uveljavitve. Članice gibanja so v gospodarskem smislu nerazvite in zaostale dežele, ki so za razvite v blokih objekt izkoriščanja.

Sestava članic gibanja je zelo različna tako po družbeni ureditvi kot tudi v gospodarski in kulturni ravni. To seveda poraja med njimi različna nasprotja, konflikte, pa celo vojne, ki pa jih podpirata in spodbujata oba bloka. Vendar vse to do sedaj ni

moglo ogroziti gibanja. Pri vsem tem je pomembno, ali so te spore neuvrščene države sposobne reševati po mirni poti in same.

Neuvrščeni so bili pred in med Havano 1977 izpostavljeni različnim pritiskom; Sovjetska zveza in vzhodni blok sta nastopila s tezo o "naravnem zavezništvu" neuvrščenih s socialističnimi deželami ter proti imperialističnemu značaju neuvrščenega gibanja in s tem v zvezi o "naravni rezervi" tega gibanja socialističnem taboru. Zahodne države so si prizadevale vložiti svoje pozicije v posameznih neuvrščenih državah, poudarjale so razlike med neuvrščenimi državami in tudi razliko med Jugoslavijo kot vodilno silo gibanja in Kubo kot gostiteljico. Kitajska je svojo politiko usmerila proti Kubi, Vietnamu in SZ. Značilnost Havane je bila tudi ta, da je Kuba kot gostiteljica zlorabila ta položaj v korist "naravnega zavezništva" s socialističnim taborom.

Vsekakor pa je najpomembnejše to, da je konferenca potrdila načela in cilje politike neuvrščenih pri čemer je odločilno vlogo imel naš tovariš TITO.

Po zaslugi izhodišč in skupnega delovanja neuvrščenih in drugih dežel v razvoju so v središče prišli bistveni problemi, od katerih je odvisen splošni napredek mednarodne skupnosti. To so problemi miru in enake varnosti za vse države, vprašanje gospodarske osamljenosti ...

Namesto opore na moč blokov je trajna osnova mednarodnih odnosov lahko samo enakopravnost narodov in držav.

To pa pomeni odpravo vseh odnosov odvisnosti in tuje prevlade.

Vanda Klopčič

Zenica- mesto železar- jev in rudarjev

V dolini reke Bosne, ob kateri vijuga železniška proga in moderna asfaltna cesta, se nahaja Zenica, mesto železarjev in rudarjev, dijakov in študentov, gradbenikov, znanstvenikov, umetnikov, kulturnih delavcev, mesto, ki se neprestano izgrajuje in za katerega je težko reči, kje so meje njegovega širjenja.

Zeniška občina, ki sama zavzema površino okoli 500 km², je življenska točka regije, ki se v centralnem delu Bosne in Hercegovine razprostira na 4.536 km² in predstavlja področje 12 občin (Bugojno, Busovača, Donji Vakuf, Gornji Vakuf, Kakanj, Kupres, Pucarevo, Travnik, Vitez, Zavidovići, Zenica in Žepeče).

Občino Zenica, poleg mesta sestavlja še 119 naselij. Nacionalna struktura pa je bila ob popisu 1971 taka : največ je muslimanov in sicer 61.204, Hrvatov 24.658, Srbov 21.875, Črnogorcev 690, Slovencev 302, Albancev 210, poleg tega so še Makedonci, Čehi, Bolgari, Italijani, Madžari, Poljaki, Slovaki, Turki, Avstrici, Grki, Židi, Nemci, Romi, Rusini, Ukrajinci in drugi. Ta podatek je vsekakor dovolj veliko opravičilo za tiste, ki Zenico imenujejo kar "Jugoslavija v malem".

RMK ZENICA je sestavljena organizacija združenega dela z večfazno vertikalno povezanostjo proizvodnje, od proizvodnje železne rude do proizvodnje končnih valjanih, kovanih, vlivanih proizvodov, žice in podobno, z rudnikom, železarno in kovinsko predelovalnih kapacitet v treh republikah. V tem sistemu proizvodnje je inkorporirano tudi določeno število uslužnih enot, ki v glavnem dajejo usluge proizvodnim enotam v Kombinatoru, kar temu proizvodnemu sistemu daje obeležje visoke stopnje posameznih segmentov v celotnem reprodukcijskem procesu.

